

Chanoeka

Ruim tweeduizend jaar geleden veroverden de Seleuciden het kleine Israël en onderdrukten, vooral geestelijk, de joden. Onder het leiderschap van Jehoeda Hamacabie vochten de joden terug. Zij heroverden de Tempel in Jeroesjalajiem, en wijdden deze opnieuw in. Daarbij wilden zij de zevenarmige Tempelmenora opnieuw aansteken. Helaas, er was maar één klein kruikje reine olie, genoeg voor één dag. Toen geschiedde daar een groot wonder: dat kleine kruikje reine olie bleek genoeg voor acht dagen. Uit dankbaarheid aan G'd voor de militaire en spirituele overwinning en voor het wonder van het kruikje reine olie, besloten de joodse Toraleiders tot het instellen van een nieuw feest: Chanoeka, het Inwijdingsfeest.

Bewaar deze folder.

Algemeen

1. Chanoeka duurt acht dagen, vanaf 25 *kislev* tot en met 2 of 3 *tewet*. In de *Loeach* (Joodse kalender) vind je de Nederlandse data.
2. De extra's van Chanoeka zijn:
 - het aansteken van de *menora*,
 - het zeggen van *Al hanissiem* in het *bensjen* en in de *Sjemonee Esree*,
 - het zeggen van heel *Halleel*,
 - het *lajenen* van een speciale *parasja* uit de Tora.
3. Chanoeka kent enkele eigen gewoonten:
 - extra geld voor *tsedaka* (liefdadigheid),
 - kinderen krijgen cadeautjes en/of Chanoeka-geld,
 - er wordt gespeeld met een tolletje, de *sewiewon-trendel*,
 - speciale Chanoeka-gerechten worden gegeten, zoals *latkes* en *soefganiot*.
4. Alle werkzaamheden zijn op Chanoeka toegestaan. Wel hebben de vrouwen de gewoonte geen huishoudelijk werk te verrichten zolang de menoralichten (de voorgeschreven tijd) branden.

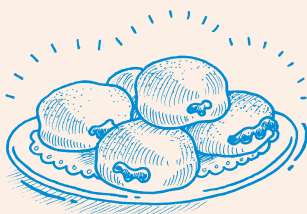
De menora

1. De kaarsen staan op een rechte lijn, zowel horizontaal als verticaal gezien.
2. De menora staat niet lager staan dan 30 cm van de vloer en bij voorkeur niet hoger dan 1 meter.
3. Sommigen zetten de menora voor het raam om bekendheid aan het wonder van Chanoeka te geven. Anderen plaatsen de menora links in de deuropening, tegenover de *mezoeza*.

4. Hoewel je voor het licht van de menora kaarsen en allerlei soorten olie mag gebruiken, vervul je de *mitswa* op z'n mooist wanneer je met olijfolie aansteekt. Het kruikje waarmee het wonder geschiedde, bevatte immers olijfolie.
5. De lichten van de menora branden minstens een half uur 'in nacht'.
6. We maken geen gebruik van het licht van de menora, op welke wijze dan ook. Daarom ook worden de lichten met een aparte kaars, de *sjamasj*, aangestoken.

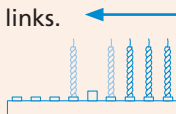
Sjabbat / Chanoeka

1. Vrijdagmiddag, een half uur vóór zonsondergang worden de menora-lichten aangestoken. Daarna steekt de vrouw des huizes de Sjabbat-kaarsen aan.
2. Houd er rekening mee dat de menora tot een half uur na 'nacht' moet blijven branden. Je gebruikt derhalve grotere kaarsen of meer olie.
3. Houd er, op vrijdag voor het aansteken, rekening mee dat de menora niet wordt verplaatst tot na Sjabbat, zaterdagavond.
4. Uitgaande Sjabbat, zaterdagavond, wordt thuis eerst *havdala* gemaakt, daarna wordt de menora aangestoken.

Het aansteken

1. Je zet de kaarsen klaar van rechts naar links.

2. Behalve op vrijdagavond wordt er elke avond met 'nacht' aangestoken. Je mag eventueel al direct na zonsondergang aansteken (behalve op Sjabbat uiteraard).

3. Je zegt nu de volgende twee *berachot*:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה.
בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאַבוֹתֵינוּ
בְּיָמִים הָהֵם בְּזִמְן הַזֶּה.

Baroech ata Ado-naj Elo-heenoe melech ha'olam

asjer kidesjanoe bemitswotaw wetsiwanoe

lehadliek neer sjel Chanoeka.

Baroech ata Ado-naj Elo-heenoe melech ha'olam

sje'asa nisiem la'avoteenoe

bajamiam haheem bazeman haze.

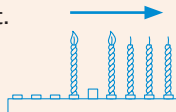
Op de eerste avond Chanoeka zeg je tevens de volgende *beracha*:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁהַחֲנֻכָּה וְקִיּוּמָנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה.

Baroech ata Ado-naj Elo-heenoe melech ha'olam

sjehechejanoe wekiejemanoe wehigi'anoe lazeman haze.

4. Vervolgens steek je de kaarsen aan van links naar rechts. Dus de 'nieuwste' kaars eerst.

5. Na het aansteken volgt het zeggen van *Haneerot Halaloe* en het zingen van *Ma'oz Tsoer*.

הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אֲנַחְנוּ מְדַלִּיקִים

עַל הַנְּסִיּוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנְּפִלְאוֹת
שֶׁעָשִׂיתָ לְאַבוֹתֵינוּ עַל יְדֵי כַּהֲנִיךְ הַקְּדוֹשִׁים.
וְכָל שְׂמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכַּה הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ
קֹדֶשׁ וְאִין לָנוּ רְשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם
אֶלָּא לְרְאוֹתָם בְּלִבְד בְּדִי לְהוֹדוֹת לְשִׁמְךָ
עַל נְסִיךָ וְעַל יְשׁוּעָתְךָ וְעַל נְפִלְאוֹתֶיךָ.

Haneerot halaloe *anachnoe madlikiem*

al hanisim weal hatesjoe'ot weal hanifla'ot

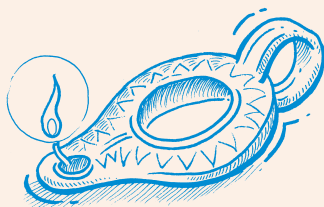
sje'asieta la'avoteenoe al jedee kohanecha hakedosjiem.

Wechol sjemonat jemees Chanoeka haneerot halaloe

kodesj we-een lanoe resjoet lehisjtameesj bahem

ela lir'otam bilvad kedee lehodot lesjimcha

al nisecha weal jesjoeatecha weal nifleotecha.

מעוז צור ישועתי לך נאה לשבח
תכון בית תפילתי ושם תודה נזבח.
לעת תכין מטבח מצר המנבח
אז אגמור בשיר מזמור חנפת המזבח.
רעות שבעה נפשי ביגון כחי כלה
חי מררו בקשי בשעבוד מלכות עגלה.
ובידו הגדלה הוציא את הסגלה
חיל פרעה וכל זרעו ירדו כאבן מצולה.
דביר קדשו הביאני וגם שם לא שקטתי
ובא נוגש והגלני כי זרים עבדתי.
ויין רעל מסכתי כמעט שעברתי
קץ בבל, זרבבל לקץ שבעים נושעתי.
ברת קומת ברוש בקש אגגי בן המדתא
ונהיתה לו למוקש וגאותו נשבתה.
ראש ימיני נשאת ואויב שמו מחית
רב בניו וקניניו על העץ תלית.
יונים נקבצו עלי אזי בימי חשמנים
ופרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים.
ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים
בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים.
חשוף זרוע קדשה וקרב קץ הישועה
נקם נקמת עבדיך מזדים והרשעה.
כי ארכה השעה ואין קץ לעת הרעה
דחה אדמון בצל צלמון הקם רועה שבעה.

Ma'oz Tsoer

1. Maoz tsoer *jesjoe'ati lecha nae lesjabee'ach*

tikon beet tefilati wesjam toda nezabee'ach.

Le-eet tachien matbee'ach mitsar hamenabee'ach

az egmor, besjier mizmor chanoekat hamizbee'ach.

2. Raot *sav'a nafsji bejagon kochi chala*

chajaj meeraroe bekosji besjiboed malchoet egla.

Oevejado hagedoela hotsi et hasegoela

cheel par'o, wechol zar'o jardoe che-even metsoela.

3. Devier *kodsjo hevi'ani wegam sjam lo sjakatteti*

oeva nogees wehiglani ki zariem avadeti.

Wejeen ra'al masachti kim'at sje'avarti

keets bavel, zeroebavel, lekeets sjiv'iem nosjati.

4. Kerot *komat bersoj bikeesj Agagi ben hamedata*

weniejata lo lemokeesj wega'awato nisjbata.

Rosj jemini niseeta weojeev sjemo machieta

rov banaw wekinjanaw al ha'eets talieta.

5. Jewaniem *nikbetsoe alaj azaj bimee chasjmaniem*

oefaretsoe chomot migdalaj wetimme'oe kol hasjemaniem.

Oeminotar kankaniem na'asa nees lesjosjanien

benee vina jemiee sjemona kav'oe sjier oerenaniem.

6. Chasof *zeroa kodsjecha wekareev keets hajesjoe'a*

nekom nikmat avadecha mizeedien weharesja'a.

Ki arecha hasja'a we-een keets le-eet hara'a

dechee admon betseel tsalmon hakeem ro'e sjiv'a.

Sewiewonnen

Een Chanoeka-spel

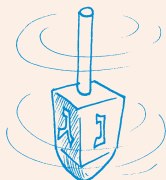
Een *sewiewon/trendel* is een speciaal Chanoeka-tolletje. Je draait ermee, hij tolt rond en valt op één van zijn vier vlakken neer.

Op elk van de vier vlakken staat een Hebreeuwse letter: noen **נ**, gimmel **ג**, hee **ה**, sjen **ש**.

Deze letters zijn de beginletters van de vier Hebreeuwse woorden: *nes gadol haja sjam*.

In het Nederlands betekent dit:

een groot wonder is daar geschied!

Met deze vier letters speel je een leuk Chanoeka-spel.

Dat gaat zo:

- Iedere speler zet wat rozijntjes, snoepjes, noten of fiches in de pot.
- Draai nu de trendel en neem de volgende regels in acht:
- De speler die de trendel het langst laat draaien mag beginnen. En dan:
 - noen **נ** = niets: je wint niets en je verliest niets
 - gimmel **ג** = *ganz* (alles): je mag dus alles nemen
 - hee **ה** = half: de halve pot is voor jou
 - sjen **ש** = *sjaleem*: betaal alles aan de pot.

Jammer, maar misschien heb jij de volgende keer gesewiewonnen!

VEEL PLEZIER, GOED CHANOEKA – CHANOEKA SAMEACH!

In herinnering aan rabbijn
les Vorst (1938-2023), de
oorspronkelijke redacteur
van de Chanoeka-folder.

www.nik.nl